

FIȘA DISCIPLINEI
Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE
1.3. Departamentul	SCOALA DOCTORALA DE ISTORIE
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Doctorat
1.6. Programul de studii	Programul de pregătire bazat pe studii universitare avansate

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		CERCETAREA VECHILOR CIVILIZAȚII. CARACTERISTICI ALE CULTURII MATERIALE ȘI SPIRITUALE			2.2. Cod disciplină	SDI 101	
2.3. Titularul activității de curs			Prof. univ. asoc. CS I Dr. Dr. h.c. Alexander Rubel				
2.4. Titularul activității de seminar							
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	2	din care: 3.2. curs	28	3.3. seminar/laborator	
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					30
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat					12

3.7 Total ore studiu individual	122
3.8 Total ore din planul de învățământ	28
3.9 Total ore pe semestru	150
3.10 Numărul de credite	7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Istorie veche universală, Istorie veche a românilor, Introducere în istoria religiilor.
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală, laptop, videoproiector, PPT
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	Competențe teoretice, operaționale și creatoare vizând conceptele, metodologia, problematica și conținuturile actuale din domeniul Istorie. Studiul și cercetarea interdisciplinară, utilizarea corectă a conceptelor domeniului de bază și ale domeniilor conexe. Competențe de lectură activă și interpretare critică specifice studiului avizat. Competențe de autoevaluare, disponibilitate pentru formarea continuă în sens interdisciplinar. Stăpânirea limbajului de specialitate și capacitatea de a comunica audienței de specialiști și nespecialiști rezultatele proiectelor, motivația deciziilor, concluziile evaluărilor, direcțiile acțiunilor viitoare.
Competențe transversale	Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare Asumarea unor norme etice în preluarea și utilizarea informației de orice natură.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Scopul cursului este de a oferi studenților doctoranzi o imagine de ansamblu solidă a arheologiei și istoriei civilizațiilor clasice din zona Mediteranei și a Mării Negre. Prin urmare, cursul are două părți: În prima parte sunt descrise și prezentate elementele de bază ale civilizațiilor clasice. Pe baza a numeroase surse arheologice și scrise, care sunt discutate în detaliu în cadrul seminarului asociat, studenții pot urmări cele mai importante aspecte ale istoriei antice și își pot aprofunda competențele de abordare a diferitelor surse de materiale. În acest fel, cele mai importante aspecte ale civilizației clasice sunt elaborate împreună pe baza surselor și a culturii materiale. Polisul grec, ca spațiu de viață, democrația ateniană, Republica romană și Imperium Romanum, precum și aspecte ale istoriei sociale (religiile antice) sunt discutate în cadrul acestui curs la nivelul studiilor doctorale, pentru a asigura studenților o bază solidă. În a doua parte, mai aprofundată, sunt abordate aspecte individuale semnificative care sunt relevante în cercetarea recentă.
7.2 Obiectivele specifice	Ca aspect regional al acestui curs, orientat mai mult spre cercetarea internațională - este abordată Dacia romană, cu un accent pe interpretarea arheologică a Columnei lui Traian. Cea de-a doua parte a cursului urmărește o temă deosebit de actuală, care s-a bucurat de o mare atenție din partea cercetării în ultimii ani: Migrația în Antichitate. Exemple concrete sunt folosite pentru a arăta că migrația nu este un fenomen al timpurilor moderne sau chiar doar al prezentului, ci a făcut parte din spectrul obișnuit al activității umane încă din antichitate.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Partea 1: Principalele caracteristici ale arheologiei și istoriei antichității clasice C.1 "Antichitatea clasică" ca epocă coerentă 1.1 Antichitatea și noi. Conceptele moderne au creat « antichitatea » 1.2 Antichitatea: Fundamentul Occidentului?	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.2. Caracteristicile de bază ale istoriei și arheologiei grecești 2.1 Ce pot « povesti » cioburile: Despre Ostrakismos din Atena 2.2 « Lumea lui Odiseu » 2.3 Polis-ul grec ca și concept de stat arhaic	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.3. Democrația ateniană 3.1 Poporul 3.2 Consiliul 3.3 Tribunalele populare	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.4. Roma: de la oraș-stat la imperiu mondial 4.1 Republica romană: mit și realitate 4.2 Augustus și Imperiul 4.3 Cucerirea lumii	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.5. Religiile antice 5.1 Religia greacă 5.2 Religia romană 5.3 Religia popoarelor germanice	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
Partea 2: Dacia romană și istoria migrației în Antichitate C.6. Dacia romană 6.1 Cucerirea Daciei 6.2 Columna lui Traian 6.3 Administrație și organizare (exemplu: exploatarea aurului)	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.7. Migrația în Antichitate 7.1 Definiții și caracteristici ale istoriei migrației 7.2 Migrația și mobilitatea în cercetarea modernă 7.3 Migrația în Antichitate. O privire de ansamblu	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.8. Migrația popoarelor mării în epoca bronzului 8.1 Mobilitatea în epoca bronzului: Nava de la Uluburun 8.2 Popoarele mării 8.3 Migrația sau conflict?	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.9. "Colonizarea" greacă 9.1 Grecii pe coastele Mediteranei și ale Mării Negre 9.2 Secvența tipică a înființării coloniilor (exemplu Cyrene) 9.3 Grecii din Marea Neagră (exemplu Histria)	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.10. Deschiderea lumii. Alexandru cel Mare și migrația în elenism 10.1 Alexandru, diadohii și fondarea de noi orașe 10.2 Politica de colonizare a diadocilor 10.3 Cariera lui Zenon din Kaunos. Un exemplu de mobilitate în elenism	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.11. Migrația în Imperiul Roman I 11.1 Roma. De la oraș-stat la imperiu multiethnic 11.2 Pax Romana: spațiu juridic și spațiu de migrație "Imperium Romanum". 11.3. Un oraș de milioane de locuitori ca un creuzet: Roma în epoca imperială	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.12. Migrația în Imperiul Roman II 12.1 Migrația forțată în Imperium Romanum: exil, izgonire, reinstalare 12.2 Sclavi și liberi. Rețeta social-istorică a succesului Imperiului Roman 12.3 Migrația forței de muncă la Roma și în Imperiu	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2
C.13. Migrația popoarelor 13.1 Caracteristicile de bază ale epocii: noi parametri și structuri de migrație în Imperiul Roman	Expunere, prezentare Power Point, interogări, conversație	2

13.2 Goții ca exemplu de migrație în Antichitatea târzie		
13.3 "Migrația popoarelor" în contextul istoriei migrației antice		
C.14. Semnificația antichității în lumea de astăzi și viitorul educației clasice	Expunere, prezentare	2
14.1 Antichitatea clasică ca fundament al Europei de astăzi?	Power Point, interogări,	
14.2 Ce trebuie să știți despre antichitate	conversație	
Bibliografie Academia Română (ed.), <i>Istoria Românilor</i> (vol. I-IV), ed. a 2-a 2010. Antonio, M. L. et al., <i>Ancient Rome: A genetic crossroads of Europe and the Mediterranean</i> , Science 08 Nov 2019, Vol. 366, Issue 6466, pp. 708-714 DOI: 10.1126/science.aay6826 Ardevan, R., <i>Viața municipală în Dacia Romană</i> . Timișoara, 1998. Avram, A., <i>Les diasporas grecques du VIII^e siècle à la fin du III^e siècle av. J.-C.</i> , Paris, 2012. Beard, M., <i>SPQR. O istorie a Romei antice</i> , București, 2017. Bîrliba, L. (ed.), <i>Colonisation and Romanization in Moesia Inferior Premises of a contrastive approach</i> , Kaiserslautern und Mehlingen, 2015. Boardman, J., <i>Grecii de peste mari. Colonizarea greacă și comerțul timpuriu</i> , București 1988. Bounegru, O., <i>Comerț și navigatori la Pontul Stâng și Dunărea de Jos (sec. I-III p. Chr.)</i> , Iași, 2008. Bremmer, J., <i>Greek Religion</i> , Oxford 1994. Buffiere, F., <i>Miturile lui Homer și gândirea greacă</i> , București, 1987. Burkert W., <i>Greek Religion</i> , Cambridge/MA 1985. Lo Cascio, E., Tacoma, L. E. (eds.), <i>The Impact of Mobility and Migration in the Roman Empire</i> , Leiden 2017. Chamoux, F., <i>Civilizația elenistică</i> , vol. 1-2, București, 1985. Chaniotis, A., <i>Age of Conquests: The Greek World from Alexander to Hadrian</i> , London and Cambridge/MA 2018. Cline, E. H., <i>1177 BC. The Year Civilization Collapsed</i> , Princeton 2014. Cohen, G. M., <i>The Hellenistic Settlements</i> , 3 Bde., Berkely u.a. 1995-2013. Cojocaru, V., Rubel, A. (eds.), <i>Mobility in Research on the Black Sea Region</i> , Cluj-Napoca 2016. Cojocaru, V., Pázsint, A.-I. (eds.), <i>Migration and Identity in Eurasia: From ancient times to the Middle Ages</i> , Cluj-Napoca 2021. Collins, R., <i>Visigothic Spain: 409 – 711</i> , Oxford 2006. Colombi, C., Parisi, V., Dally, O. (eds.), <i>Comparing Greek colonies: Mobility and Settlement Consolidation from Southern Italy to the Black Sea (8th – 6th Century BC)</i> , Berlin und Boston 2022. Feldman, M. et al., <i>Ancient DNA sheds light on the genetic origins of early Iron Age Philistines</i> , Science Adv. 5, 2019, eaax0061, DOI: 10.1126/sciadv.aax0061. Finley, M. I., <i>Lumea lui Odiseu</i> , București 1968. Finley, M. I., <i>Economia antică</i> , Iași 2014. Frasin, I., <i>Cultură și Imperiu: o perspectivă asupra cuceririi macedonene</i> , Iași, 2011. Garland, R., <i>Wandering Greeks. The Ancient Greek Diaspora from the Age of Homer Pto the Death of Alexander the Great</i> , Princeton 2014. Geary, P. J., <i>Before France and Germany: The Creation and Transformation of the Merovingian World</i> , Oxford, New York, 1988 Geary, P. J., <i>he Myth of Nations: The Medieval Origins of Europe</i> . Princeton, 2002. Giardina, A. (ed.), <i>Omul roman</i> , Iași, 2001. Glotz, G., <i>Cetatea greacă</i> , București, 1992. Hansen, M. H., <i>The Athenian democracy in the age of Demosthenes. Structure, principles and ideology</i> , Oxford 1991 / London 1999. Hansen, M. H., <i>Polis. An Introduction to the Ancient Greek City-State</i> , Oxford 2006. Hanson, W. S., <i>Roman Dacia: the making of a provincial society</i> , Portsmouth 2004. Heather, P., <i>The Fall of the Roman Empire: a New History of Rome and the Barbarians</i> . Oxford 2005. Heather, P., <i>Empires and Barbarians: Migration, Development and the Birth of Europe</i> . London 2009. Hodos, T., <i>The Archaeology of the Mediterranean Iron Age. A Globalising World c. 1100-600 BCE</i> , Cambridge 2020. Holleran, C., Pudsey, A., (eds.), <i>Demography and the Graeco-Roman World. New Insights and Approaches</i> , Cambridge 2011. Honcu, A., <i>Aedes ad Danuvium. Inițative publice și private în fenomenul edilitar din provinciile Dacia și Moesia Inferior (secolele I-III p. Chr.)</i> . Iași, 2022. Horden, P., Purcell, N., <i>The Corrupting Sea. A study of Mediterranean History</i> , Oxford 2000. Jones, A., <i>Memory and Material Culture</i> , Cambridge, 2007. Killebrew, A. E., Lehmann, G. (eds.), <i>The Philistines and Other "Sea Peoples" in Text and Archaeology</i> , Atlanta 2013. Kuhrt, A., Sherwin-White S. (eds.), <i>Hellenism in the East. Interaction of Greek and non Greek Civilizations from Syria to Central Asia after Alexander</i> , London 1987. Leveque, P., <i>Aventura greacă</i> . Vol. 1-2, București, 1987. de Ligt, L., Tacoma, L. E., (eds.), <i>Migration and Mobility in the Early Roman Empire</i> , Leiden 2016.		

Lipps, J. (ed.), *People Abroad: proceedings of the XVI. International Colloquium on Roman Provincial Art, April 9-13th 2019*, Tübingen, Rahden/WF 2021.

Lucas, J., Murray, C. A., Owen, S. (eds.), *Greek Colonization in Local Contexts*, Oxford 2019.

Malkin, I., *A Small Greek World. Networks in Ancient Mediterranean*, Oxford 2011.

Mathisen, R. W. (ed.), *Romans, barbarians, and the transformation of the Roman world: cultural interaction and the creation of identity in late antiquity*, Ashgate 2011.

Noy, D., *Foreigners at Rome. Citizens and Strangers*, London 2000.

Oletan, I., *Dacia. Landscape, colonisation, Romanisation*, London, New York 2007.

Orrieux, C., *Zénon de Caunos, parépidèmos, et le destin grec*, Paris 1985.

Petolescu, C., *Dacia. Un mileniu de istorie*, Bucuresti 2010.

Pippidi, D. M., Berciu, D., *Din istoria Dobrogei. Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană*, Bucuresti, 1965.

Pippidi, D. M., *Contribuții la istoria veche a României*, Bucuresti 1967.

Pohl, W. et al. (eds.), *Transformations of Romanness: early medieval regions and identities*, Berlin und Boston 2018.

Rollinger, R., Stadler H. (eds.), *7 Millionen Jahre Migrationsgeschichte. Annäherungen zwischen Archäologie, Geschichte und Philologie*, Innsbruck 2019.

Rubel, A., *Sanctuare in lumea germanica și nordica în epoca de fier*, in: *Arheologia Moldovei* 34, 2011, 303-308

Rubel, A. (ed.), *Romanizarea. Impunere și adevăr în Imperiul Roman*, Ed. Universității, Iași 2011

Rubel, A., *Pietate personală și trăire religioasă. Caracteristicile religiei grecești plecând de la cultele salutare*, in: *Arheologia Moldovei* 36 (2013), 79-88

Rubel, A., *Fear and Loathing in Ancient Athens; Religion and Politics during the Peloponnesian War*, Routledge: Abingdon and New York 2014 (ed. a 2-a 2019).

Rubel, A., *Religion und Kult der Germanen*, Kohlhammer: Stuttgart 2016.

Rubel, A., *Per Anhalter durch die Antike. 1400 Jahre griechisch-römische Geschichte und ihre Aktualität*, Marixverlag: Wiesbaden 2017.

Rubel A. (ed. together with R. Curca, H.-U. Voß, R. Symonds), *Romanisation and Barbaricum. Contributions to the archaeology and history of interaction in European protohistory*, Oxford: Archaeopress 2020.

Rubel, A., Voß, H.-U. (eds.), *Experiencing the Frontier and the Frontier of Experience. Barbarian perspectives and Roman strategies to encounter new threats*, Oxford 2020.

Rubel, A., Mischka, C., *Of horses and men – Garrisoning the empire: stable-barracks on a grand scale in the auxiliary fort of the ala I Batavorum milliaria at Războieni-Cetate (Alba Iulia County, Romania) and the spatial planning of Roman fort*, *Journal of Roman Archaeology* 36 (2023), 96 – 125.

Rubel, A., *Migration in der Antike: Von Odysseus bis Mohammed*, wbg: Darmstadt 2024.

Scheidel, W., *Human Mobility in Roman Italy, I: The Free Population*, *Journal of Roman Studies* 94, 2004, 1-26.

Scheidel, W., *Human Mobility in Roman Italy, II: The Slave Population*, *Journal of Roman Studies* 95, 2005, 64-79.

Scheidel, W. (ed.), *The Science of Roman History. Biology, Climate, and the Future of the Past*, Princeton 2018.

Sherwin-White, A. N., *The Roman citizenship*, ed. a 2-a. Oxford 1973.

Strobel, K., *Untersuchungen zu den Dakerkriegen Trajans : Studien zur Geschichte des mittleren und unteren Donaauraumes in der Hohen Kaiserzeit*, Bonn 1984.

Strobel, K., *Împăratul Traian. O epocă a istoriei universale*, Cluj 2022.

Suceveanu, A., *Viața economică în Dobrogea Romană secolele I-III e.n.*, București, 1977.

Syme, R., *Revoluția romană*, București, 2010.

Turcan, R., *Culte orientale în lumea romană*, București, 1998.

Varga, R., *Microistorii din Dacia Romană*, Cluj-Napoca, 2022.

Vernant, J.-P., *Mit și gândire în Grecia antică : studii de psihologie istorică*, București, 1995.

Vernant, J.-P., *Mit și religie în Grecia Antică, I* București, 1995.

Vernant, J.-P. et al., *Omul grec*, Iași, 2001.

Vidal-Naquet Pierre, *Vânătorul negru : forme de gândire și forme de societate în lumea greacă*, București, 1985.

Vulpe, R., Barnea I., *Din istoria Dobrogei. Romanii la Dunerea de Jos*, Bucuresti 1968.

Wolfram, H., *History of the Goths*, Berkeley 1990.

Yasur-Landau, A., *The Philistines and Aegean migration in the late Bronze Age*, Cambridge 2010.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele profesionale și transversale, ariile de conținut și creditele alocate sunt în concordanță cu obiectivele programului de studii

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	CE. 1.1. Claritatea exprimării în comunicarea orală CE. 1.2. Abordarea interpretativă a problematicii studiului arheologiei CE. 1.3. Interpretarea și evaluarea critică a practicilor mortuare CE. 1.4. Cantitatea și calitatea cunoștințelor însușite din domeniul arheologiei CE. 1.5. Formularea unui punct de vedere profesional asupra fenomenului istoric, pornind de la pozițiile exprimate în istoriografia de specialitate CE. 1.6. Descoperirea și utilizarea resurselor bibliografice CE. 1.7. Realizarea unui discurs istoriografic coerent, cu finalitate pedagogică și științifică; CE. 1.8. Asumarea unor norme etice în preluarea și utilizarea informației de orice natură.	Referat	100%
10.5 Standard minim de performanță: însușirea cunoștințelor de bază dobândite la curs; capacitatea de a opera cu noțiunile specifice disciplinei; cunoașterea principalelor abordări teoretice și metodologice privitoare la arheologie			

Data completării: 15.09.2025

Semnătura titularului de curs

Data avizării în CSD: 19.09.2025

Semnătura Directorului SDI